

Strategi för Sveriges samlade samarbete med

Sydafrika

januari 2009 – december 2013

REGERINGEN

Utrikesdepartementet

Regeringsbeslut III:I

2009-09-10

UD2008/35239/AF

Styrelsen för internationellt
utvecklingssamarbete (Sida)
105 25 Stockholm

Strategi för Sveriges samlade samarbete med Sydafrika för perioden 2009-2013

---

1 bilaga

Ärendet

I enlighet med regeringsbeslut den 18 oktober 2007 om fokusering av det svenska utvecklingssamarbetet ska Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida) inleda arbetet med en strategi för selektivt samarbete med Sydafrika.

Genom beslut den 12 juni 2008 (UD2008/15192/AF) uppdrog regeringen åt Sida att till Utrikesdepartementet inkomma med bidrag till samarbetsstrategi för selektivt samarbete avseende Sveriges samlade samarbete med Sydafrika för perioden 2009-2013.

Sida har i skrivelse den 10 oktober 2008 överlämnat ett förslag till bidrag till samarbetsstrategi för selektivt samarbete med Sydafrika.

Regeringens beslut

Regeringen beslutar att fastställa en strategi för Sveriges samlade samarbete med Sydafrika att gälla för perioden 2009-2013 i enlighet med *bilagan*.

Regeringen uppdrar åt Sida att i enlighet med strategin ansvara för genomförandet av det selektiva samarbetet med Sydafrika under perioden 2009-2013. Strategin ska styra Sidas genomförande av det delvis biståndsfinansierade selektiva samarbetet med Sydafrika under angivna tid.

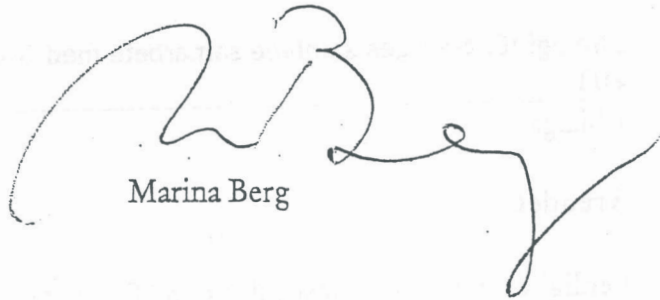
Coll/ME

Regeringen bemyndigar Sida att förhandla och ingå Memorandum of Understanding för det selektiva samarbetet med Sydafrika för strategiperioden 2009-2013.

På regeringens vägnar

Beatrice Ask

Marina Berg

Kopia till

SB-SAM

JU-EMA

FÖ-SI

M-I

S-EIS

N

K

UD-AF

UD-FIM

UD-FMR

UD-IH

UD-MU

UD-PIK

UD-RS

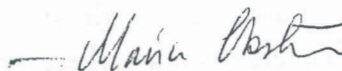
UD-SP

UD-UP

UD-USTYR

UD-MK

Ambassaden Pretoria

Kopians överensstämmelse
med originalet intygas

2009-09-10

Strategi för Sveriges samlade samarbete med Sydafrika för perioden 2009-2013

Sammanfattning

Det val som Sydafrika genomförde i april 2009 bekräftade den demokratiska utveckling som inleddes i början av 1990-talet och som ledde till apartheids fall 1994. I så motto framstår Sydafrika – trots stora ekonomiska orättvisor, omfattande förekomst av hiv och aids, hög brottslighet m.m. – som en förebild för stora delar av Afrika. Sverige gav under kampen för demokrati långvarigt och avgörande stöd åt olika frihetsrörelser. Sverige har ett gott namn som främjare av demokrati, fred och frihet, utveckling, mänskliga rättigheter och människors lika värde och jämställdhet. Sydafrika utvecklas alltmer till ett modernt land med globala intressen, samtidigt som man inte helt övervunnit arvet från apartheidtidens orättvisor.

Sydafrika är idag Afrikas ekonomiska och politiska stormakt, och en betydelsefull aktör för fred, säkerhet, integration och utveckling på den afrikanska kontinenten. Sydafrika är därför en viktig dialog- och samarbetspartner för Sverige och samarbete sker inom en rad politikområden och på flera nivåer; bilateralt, regionalt och multilateralt/globalt. Relationerna berör breda aspekter av ländernas samhällsliv och involverar en rad olika områden. De politiska kontakterna är många och frekventa. På motsvarande sätt är kontakterna mellan civilsamhällets representanter täta och ömsesidiga. Härutöver har handeln, kommersiellt samarbete och turism ökat på senare år. Det finns ett starkt svenskt intresse att ytterligare bredda och fördjupa den bilaterala relationen som möts av motsvarande vilja från Sydafrika.

De historiska och starka banden, liksom dagens breda kontaktytor gör att Sverige åtnjuter ett starkt förtroende som samarbetspart. Denna omständighet utgör en solid grund för ytterligare breddning och fördjupning av relationen, något som många olika aktörer – såväl offentliga som privata - kan dra nytta av.

Det övergripande målet för Sveriges politik gentemot Sydafrika är att ytterligare stärka, bredda och fördjupa samarbetet på alla plan. Denna politik ska grundas på gemensamma värderingar och intressen och ska möjliggöra strategiskt samarbete i globala, regionala och nationella frågor. På så sätt utvecklas ländernas bilaterala förbindelser vidare. Del ett i denna strategi utgör en politisk avsiktsförklaring och redogör för på vilka grunder de bilaterala förbindelserna kan utvecklas.

Föreliggande strategi omfattar det samlade svenska samarbetet med Sydafrika, i vilket utvecklingssamarbetet i form av selektivt samarbete utgör en del. Sveriges samlade engagemang i Sydafrika genomförs i samverkan mellan flera politikområden.

Det delvis biståndsfinansierade selektiva samarbetet med Sydafrika, som behandlas specifikt i den myndighetsstyrande del två i denna strategi, utgör en del av den mångfacetterade relationen mellan Sverige och Sydafrika. Målet för Sveriges selektiva samarbete med Sydafrika är, med utgångspunkt i Sveriges politik för global utveckling och målet för svenskt utvecklingssamarbete, att genom ekonomisk tillväxt bidra till att skapa förutsättningar för fattiga människor att förbättra sina levnadsvillkor. Omställningen av det traditionella utvecklingssamarbetet till ett selektivt samarbete är redan genomförd och under strategiperioden ska formerna för det selektiva samarbetet fortsatt utvecklas. Därigenom kan det selektiva samarbetet även bidra till att nå det övergripande målet för Sveriges politik gentemot Sydafrika. Det selektiva samarbetet ska domineras av aktörssamverkan och därutöver ska riktade biståndsinsatser till hiv- och aidsområdet fortsätta under strategiperioden. Aktörssamverkan ska bygga på gemensamma intressen och ömsesidig nytta. Sida ska ansvara för och bidra till att stimulera samarbete genom aktörssamverkan, bl.a. genom andra myndigheter.

Strategin för Sveriges samlade samarbete med Sydafrika har sålunda till syfte att stärka stödet till en allt bredare och mångsidig relation mellan Sverige och Sydafrika. Vid genomförandet ska nya och hittills outnyttjade områden särskilt uppmuntras och uppmärksammas. Detta breda synsätt ska genomsyra hela samarbetet. I Sveriges politik gentemot Sydafrika ska de goda relationer, de kontaktytor och de erfarenheter som vunnits genom tidigare biståndsinsatser ligga till grund för att bredda relationen och tillvarata ömsesidiga intressen.

Del I Det samlade svenska samarbetet med Sydafrika

1.1 Utgångspunkter och mål

Sveriges relationer med Sydafrika bygger på de breda svenska intressena att stärka och fördjupa relationen, samarbetet och utbytet med Sydafrika till ömsesidig nytta. Utgångspunkten är Sveriges Afrikapolitik, ”Sverige och Afrika – en politik för gemensamma utmaningar och möjligheter”

(regeringens skrivelse 2007/08:67). Genom ett nära och brett samarbete kommer Sverige verka för att tillsammans med Sydafrika främja ömsesidig ekonomisk tillväxt, ökad global frihandel och integrering av Afrika i världsekonomin, fattigdomsbekämpning, respekt för mänskliga rättigheter, demokratisk utveckling, jämställdhet och kvinnors roll, och ökad fred och säkerhet. Sveriges politik för global utveckling (PGU)¹ är vägledande och dess mål att bidra till en rättvis och hållbar global utveckling utgör en viktig utgångspunkt för det svenska samarbetet med Sydafrika. Erfarenheterna av hittillsvarande samarbete och de svenska komparativa fördelarna ska tillvaratas, och den samlade bilaterala relationen stärkas och konsolideras.

De sydafrikanska utgångspunkterna för samarbetet med Sverige är också vägledande. Dessa är bland annat den sydafrikanska regeringens övergripande mål att öka den ekonomiska tillväxten och minska fattigdomen. Det sydafrikanska regeringsprogrammet ”Medium Term Strategic Framework for 2009-2014” styr den sydafrikanska strategin för bl.a. minskad arbetslöshet, minskad fattigdom, förbättrad kompetens och utbildning, förbättrad folkhälsa, landsbygdsutveckling, en effektiv och rättvis statsförvaltning, samt minskad brottslighet och korruption.

Det övergripande målet för Sveriges politik gentemot Sydafrika är att ytterligare stärka, bredda och fördjupa samarbetet på alla plan. Denna politik grundas på gemensamma värderingar och intressen och ska möjliggöra strategiskt samarbete i globala, regionala och nationella frågor. På så sätt ska ländernas bilaterala förbindelser utvecklas vidare.

Sydafrika är Afrikas ekonomiska och politiska stormakt och en betydelsefull global aktör för fred, säkerhet, ekonomisk integration och hållbar utveckling. Sydafrika är på många sätt en modern och välutvecklad ekonomi. Banksystem, infrastruktur, telekommunikationer och detaljhandel är välutvecklade. Landet är rikt på naturresurser, vilket utgjort grunden för den ekonomiska utvecklingen. Sydafrikas ekonomiska tillväxt, kombinerad med en i grunden sund och stabil marknadsinriktad ekonomisk politik, har medverkat till att skapa ett gynnsamt investeringsklimat. Ett nära samarbete i ett stort antal frågor av gemensamt intresse gynnar både Sverige och Sydafrika och ökar möjligheten till ett mer effektivt samarbete både nationellt och internationellt. Främjande av handelsutbyte och investeringar ska bli en allt viktigare del av samarbetet med Sydafrika, som är Sveriges och EU:s största handelspartner i Afrika. Ett ytterligare stärkande av det ekonomiska samarbetet mellan statliga och privata aktörer ökar möjligheterna till framgång och kan stärka Sydafrikas roll som ekonomisk tillväxtmotor för hela kontinenten. Det är sålunda ett svenskt

---

¹ Gemensamt ansvar - Sveriges politik för global utveckling (prop. 2002/03:122) samt Globala utmaningar – vårt ansvar, skrivelse om Sveriges politik för global utveckling (skr. 2007/08:89)

intresse att det bilaterala samarbetet ska breddas till att omfatta än fler aktörer som i nära samverkan kan bidra till regional utveckling. Sydafrika är också en viktig dialogpartner inte bara i sammanhang av illegal migration och transithub mot Europa, utan i frågor som rör migration och utveckling, cirkulär migration och kunskapsflykt.

De goda relationerna med det demokratiska Sydafrika grundlades genom det omfattande svenska stödet under apartheidtiden till kampen för mänskliga rättigheter och demokrati. Dessa värden ska fortsätta att vara grundstenarna i samarbetet och avspeglas i kontakterna på samtliga områden och nivåer.

Mot bakgrund av de historiska banden och det starka förtroende som råder mellan Sydafrika och Sverige och i syfte att bredda ländernas samarbete skapades 1999 en binationell kommission (Binational Commission, BNC). Kommissionen, som leds av Sveriges vice statsminister respektive Sydafrikas vicepresident möts vartannat år för att diskutera gemensamma frågor inom politik, ekonomi och utveckling i vid bemärkelse. BNC är ett ramverk och styrinstrument för att bredda och fördjupa förbindelserna, en plattform för regelbunden dialog och för att identifiera och genomföra gemensamma projekt och program.

Inom ramen för BNC har ett antal områden bestämts vara av särskilt intresse för en utökad samverkan med utgångspunkt från svenska och sydafrikanska nationella prioriteringar. Hittills har samarbeten inletts inom bl.a. fred och säkerhet, industri och näringslivssamarbete, polis- och hälsosektorn samt inom forskning och kultur. Utrymme finns att inleda samarbeten inom nya områden. Det är regeringens avsikt att när BNC möts nästa gång – sannolikt under första halvåret 2010 – inleda en diskussion om hur en sådan breddning ska kunna ske.

BNC är ett fora för dialog och samarbete, men även andra former för samarbete ska kunna utvecklas. Den politiska dialogen och relationen med Sydafrika ska stärkas. Andra relationer och samarbetsformer ska också etableras, särskilt sådana som stärker kontakterna mellan det civila samhället, kommuner, kulturutövare och andra. Ett uttalat syfte med föreliggande strategi är att stödja nya former för samverkan som bidrar till att det övergripande målet uppnås.

Även ur ett EU-perspektiv är Sydafrika en viktig samarbetspartner för Sverige, inte minst inom det politiska området och genom handels- och utvecklingsavtalet från 1999 ”Trade Development and Cooperation Agreement, TDCA”, det strategiska partnerskapet EU-Sydafrika som ingicks 2006 vilket betonar vikten av en politisk dialog med regelbundna toppmöten, samt strategin för utvecklingssamarbetet EU-Sydafrika för perioden 2007–2013 (Cooperation between EU and South Africa; Joint Country Strategy Paper 2007-2013). Den politiska relationen mellan EU

och Sydafrika manifesteras bl.a. genom årliga toppmöten. Den politiska dialogen innefattar frågor av regional och global karaktär. Sverige ska fortsättningsvis utgöra en aktiv part i det strategiska partnerskapet mellan EU och Sydafrika så att även detta nyttjas som ett strategiskt forum för att ytterligare fördjupa och bredda relationen.

Sverige och Sydafrika har också ett väl utvecklat samarbete inom försvarsområdet. Samarbetet regleras av ett samförståndsavtal där man träffas på årlig basis och det rör områden som försvarsforskning, försvarsmaterielssamarbete och erfarenhetsutbyte. Till avtalet finns även kopplat ett särskilt annex om exportkontroll.

I detta perspektiv är frågor som handel, regional ekonomisk och politisk integration, miljö och energi av särskild betydelse.

1.2 Det framtida samarbetet – några byggstenar

I avsnitt nedan presenteras några av de områden där Sydafrika och Sverige på olika sätt har gemensamma intressen och kan väntas bedriva gemensamt arbete eller ha en fortsatt dialog. Även andra samarbetsområden kommer att behandlas under strategiperioden. Flera av dessa områden berörs också i Del II. Selektivt samarbete med Sydafrika, och synergier och beröringspunkter mellan det politiska samarbetet och biståndet ska aktivt sökas.

Handel och näringsliv

Den långvariga handelsrelationen som sträcker sig tillbaka till 1800-talet har sedan sanktionerna mot apartheidregimen avskaffades 1993 expanderat kraftigt. Försäljningen av JAS-Gripen 1999 har lett till ömsesidig teknologiöverföring framförallt genom breda motköpsåtaganden, inom ramen för gällande regelverk för exportkontroll. Den bilaterala handeln har fördubblats under de senaste fem åren, en återspeglning av det utökade industriella och kommersiella samarbetet. Denna utveckling bör stödjas genom olika typer av handelsfrämjande aktiviteter i bägge riktningarna. Sverige och Sydafrika ska ha en fortsatt nära dialog om ekonomisk utveckling och den finansiella krisens implikationer.

Fokus för främjandet av svensk export till Sydafrika ska främst ligga på följande sektorer; energi och klimat inklusive stadsutveckling, telekom, civilsäkerhet, transporter, gruvnäring och råvaror. Även importfrämjande är prioriterat.

Exportrådets kontor i Johannesburg ska ha en central roll i detta arbete. Den nordiska företagarföreningen (Nordic South African Business Association, NSBA) blir en viktig stödjepunkt när Sverige ska stärka sin närvaro och utveckla det kommersiella samarbetet i Sydafrika.

I ansträngningarna att öka handeln och investeringarna i Södra Afrika blir de nära nittio svenska dotterbolagen i Sydafrika viktiga aktörer, även som draghjälp åt andra svenska företag som vill in på marknaden. I detta sammanhang ska även uppmärksammas de över trehundra svenska företag som representeras i Sydafrika genom lokala agenter. Det faktum att etableringen i Sydafrika ofta fungerar som en plattform för expansion i Afrika är viktigt eftersom affärsmöjligheter i hela regionen därmed öppnas. Ett sådant företagsamarbete stärker ytterligare basen för ländernas bilaterala förbindelser.

I arbetet och kontakterna med svenskt och sydafrikanskt näringsliv ska speciell tonvikt läggas vid frågorna om Corporate Social Responsibility (CSR). Många svenska företag är redan nu aktiva och har profilerat sig inom detta område och Sverige kan spela en aktiv och konstruktiv roll i dessa processer, inklusive vad gäller BBEE (Broad Based Black Economic Empowerment; lagstiftning från 2003 för att ge ekonomisk makt och inflytande till tidigare missgynnade grupper, huvudsakligen svarta).

Givet Sydafrikas stora vikt såväl i Afrika som globalt i handelspolitiska frågor ska Sverige, som en utpräglad frihandelsnation, lägga särskilt fokus vid att upprätthålla en kontinuerlig och nära strategisk dialog omkring handelspolitiska frågor med Sydafrika. Såväl avgörande WTO – frågor som Doharundan och de ekonomiska partnerskapsavtalen mellan EU och Afrika, de s.k. EPA-avtalen, är av särskild betydelse, men även relationer med Kina, Brasilien och Indien ur ett sydafrikanskt handelspolitiskt perspektiv ska uppmärksammas.

Genom de ekonomiska partnerskapsavtalen (EPA) ges handeln möjligheter att i ökande grad bidra till tillväxt och utveckling. EPA:s är en integrerad del av Sveriges och EU:s analyser och strategier för utvecklingssamarbete med enskilda länder respektive regioner. Sydafrika ingår i EPA-SADC-gruppen och landet har en särställning som ekonomisk motor i södra Afrika och är därmed en viktig spelare med stort inflytande inom EPA-SADC-gruppen.

Det svenska näringslivets initiativförmåga, erfarenheter och kompetens ska i sammanhanget bättre tas tillvara. En dialog med aktörerna i nätverket för Näringsliv och Utveckling ska etableras, inte minst för att stärka samrådet med svenskrelaterade företag. Detta kan bidra till genomförandet av PGU och utvecklingssamarbetet.

Miljö och klimat

Sydafrika strävar efter att föra en ambitiös miljö- och klimatpolitik och deltar aktivt i de internationella klimatförhandlingarna. Landet framstår mer och mer som den afrikanska kontinentens representant också på detta område. Den återkommande elbristen i Sydafrika har till viss del tvingat den begynnande miljömedvetenheten att stå tillbaka. Sydafrikas

kraftproduktion består i dagsläget till största delen (93%) av fossila bränslen, framför allt stenkol. Sverige ska fortsätta att vidareutveckla kontakterna med Sydafrika på miljö-, klimat- och energiområdena och vidga dem till att omfatta även andra aktörer, både statliga och privata. I detta sammanhang bör även beaktas lämpliga uppföljningsaktiviteter till svensk-afrikanska Energikonferensen som anordnades i Stockholm av NIR (Näringslivets Internationella Råd) hösten 2008.

Kultur, turism och besöksutbyte

Det svensk-sydafrikanska kulturutbytet är sedan länge väl etablerat och det finns förutsättningar för utökade kontakter och samarbete. Även forskningssamarbetet mellan Sydafrika och Sverige bör kunna utvecklas ytterligare. De möjligheter som det alltmer omfattande industrisamarbetet erbjuder bör särskilt tillvaratas och uppmuntras.

Antalet svenskar som årligen besöker Sydafrika som turister ökar och uppgår f.n. till omkring 45 000. De kontakter som skapas bidrar till att öka allmänhetens förståelse och intresse för Sydafrika. Genom detta besöksutbyte binds också de historiska kontakterna samman med dagens verklighet. Det bidrar också till att öka det allmänna stödet för ett bredare samarbete och fördjupade förbindelser mellan de båda länderna.

Del II Strategi för det delvis biståndsfinansierade selektiva samarbetet med Sydafrika

1. Utgångspunkter och mål

Som en följd av den ekonomiska och sociala utvecklingen i Sydafrika har det traditionella svenska biståndet ersatts av nya former för samarbete, s.k. selektivt samarbete. I de föregående strategierna för utvecklingssamarbetet har en övergång till alternativa samsamarbetsformer, som bygger på partnerskap, delade värderingar, gemensam nytta, ömsesidigt intresse, delat ansvar och icke-biståndsfinansierade aktiviteter, inletts. Omställningen av det traditionella utvecklingssamarbetet till ett selektivt samarbete är nu genomförd. Det fortsatta samarbetet ska i möjligaste mån bygga på den kunskap och erfarenhet som vunnits genom tidigare samarbete och utvecklas i nära dialog mellan länderna.

Det selektiva samarbetet med Sydafrika ska i enlighet med målet för Sveriges politik för global utveckling bidra till en rättvis och hållbar global utveckling, liksom, i enlighet med målet för svenskt utvecklingssamarbete, bidra till att skapa förutsättningar för fattiga människor att förbättra sina levnadsvillkor. Den svenska regeringens tre tematiska prioriteringar i utvecklingssamarbetet (demokrati och mänskliga rättigheter, miljö och klimat samt främjande av jämställdhet och kvinnors roll i utveckling) är centrala för att uppnå dessa mål och ska

tillsammans med rättighetsperspektivet och fattiga människors perspektiv på utveckling beaktas i såväl analys av nuvarande situation och möjligheter till samarbete. De biståndsfinansierade delarna i samarbetet med Sydafrika förutsätter att insatserna bedöms vara i enlighet med dessa utgångspunkter och i enlighet med OECD DAC:s kriterier för vad som får räknas som bistånd.

Parisdeklarationen om biståndseffektivitet, handlingsplanen från Accra och EU:s uppförandekod för arbetsfördelning och komplementaritet ska så långt som möjligt vägleda det selektiva samarbetet.

Även för utvecklingssamarbetet med Sydafrika är det sydafrikanska regeringsprogrammet ”Medium Term Strategic Framework for 2009-2014” en central utgångspunkt, liksom den samlade svenska Sydafrikapolitiken, svenska komparativa fördelar och erfarenheter av tidigare samarbete. Vad gäller det senare har det omfattande svenska stödet, totalt över 2,5 miljarder kronor, till befrielsekampens företrädare givit Sverige en särställning. Svensk kompetens och expertis efterfrågas fortsatt, inte minst inom områden som statsförvaltning, forskning, utbildning, lokal demokrati och förvaltning, polisverksamhet, handel och export, arbetsmarknadsutveckling, miljöteknologi och fredsfrämjande arbete.

Vikten av att Sverige för en tydlig roll i arbetet inom EU och EU:s utvecklingssamarbete har lyfts fram i Sveriges politik för global utveckling och i regeringens Afrikaskrivelse. Det svenska selektiva samarbetet ska i relevanta delar ta hänsyn till EU:s samarbete med Sydafrika och Sverige ska vara en aktiv aktör i dessa sammanhang. Styrande för EU:s utvecklingssamarbete med Sydafrika är den gemensamma EU-Sydafrikastrategin för perioden 2007-2013.

Målet för Sveriges selektiva samarbete med Sydafrika är att genom ekonomisk tillväxt bidra till att skapa förutsättningar för fattiga människor att förbättra sina levnadsvillkor.

Det selektiva samarbetet ska domineras av aktörssamverkan. Därutöver ska riktade biståndsinsatser till hiv- och aidsområdet fortsätta under strategiperioden.

2. Former för det selektiva samarbetet

2.1 Aktörssamverkan

Aktörssamverkan ska vara den prioriterade samarbetsformen under strategiperioden. Målet för aktörssamverkan med Sydafrika är att stimulera och stärka framväxten av självbärande relationer av ömsesidigt intresse mellan svenska och sydafrikanska aktörer i syfte att bidra till målet för det selektiva samarbetet. Därmed ska aktörssamverkan bidra

till att stärka det samlade bidraget till fattigdomsbekämpning och en rättvis och hållbar global utveckling.

Aktörssamverkan ska underlätta ett bredare samarbete mellan företrädare, organisationer och enskilda människor och kan på så sätt bidra till att stärka, bredda och fördjupa Sveriges samlade relationer med Sydafrika och omfatta många aktörer i enlighet med policyn för aktörssamverkan. Insatserna ska baseras på aktörernas egna initiativ och intressen liksom gemensamt ägaransvar samt ska utgå från Sydafrikas behov och prioriteringar.

Aktörssamverkan ska användas för att stödja gemensamma aktiviteter och projekt med målsättningen att nå en fördjupad samverkan inom respektive samarbetsområde som på sikt ska kunna bli självbärande. Aktörssamverkan ska bidra till att generera vidare självbärande relationer mellan Sverige och Sydafrika. Med självbärande relationer avses relationer som har potential att på sikt fortsätta med annan finansiering än från biståndet. Samarbetet ska framför allt inriktas på områden där den övergripande politiska ambitionen att verka för en fördjupad samverkan sammanfaller med målet för politiken för global utveckling och svenskt utvecklingssamarbete och med konkreta idéer och intresse från relevanta institutioner, organisationer och företag i respektive land.

I linje med det övergripande målet för Sveriges Sydafrikapolitik är följande samarbetsområden viktiga: fred och säkerhet, demokrati och god samhällsstyrning, jämställdhet och mänskliga rättigheter, handelsutbyte och ekonomiskt samarbete, miljö och klimat, samt infrastruktur, energi och landsbygdsutveckling. Sveriges roll är framför allt att vara katalysator och partner till Sydafrika inom områden där svenska aktörer har komparativa fördelar. Samarbetet ska botten i en ömsesidighet bestående av ett gemensamt intresse av fördjupad samverkan samt uttalad ansvarsfördelning aktörerna emellan. Utmärkande för aktörssamverkan är att samarbetet definieras i dialog mellan aktörer i respektive länder.

Minst hälften av den årliga landallokeringen till Sydafrika ska inriktas på aktörssamverkan. Om så är möjligt ska Sida verka för en ökning av andelen aktörssamverkan under strategiperioden.

I enlighet med de grundläggande principerna för aktörssamverkan ska följande kriterier gälla i samarbetet med Sydafrika:

- Svensk biståndsfinansiering ska verka katalytiskt och vara tidsbegränsad.
- Insatserna ska vara utformade för att stimulera självbärande relationer med ett gemensamt ägarskap och tydlig roll- och

ansvarsfördelning, genom exempelvis kostnadsdelning.

- Insatserna ska medverka till att relationer skapas som över tiden kan leva kvar utan biståndsfinansiering.
- Insatserna ska matcha sydafrikanska och svenska aktörers intressen, behov och erfarenheter.

Potentiella aktörer förutses komma att behöva stöd från Sida både när det gäller att hitta rätt samarbetspart i Sydafrika respektive Sverige och för att formulera lämpliga samarbetsformer och -områden.

2.2 Riktade biståndsinsatser

Utöver aktörssamverkan ska riktade biståndsinsatser till hiv- och aidsområdet fortsätta under strategiperioden. Målet med de riktade biståndsinsatserna i Sydafrika är att, i enlighet med målet för politiken för global utveckling och för svenskt utvecklingssamarbete, bidra till en rättvis och hållbar global utveckling liksom att skapa förutsättningar för fattiga människor att förbättra sina levnadsvillkor.

Målet för stödet till området hiv och aids är att stärka och bredda det nationella arbetet med att förhindra uppkomsten och spridningen av hiv och aids. Ett effektivt förebyggande arbete kräver dialog med nationella aktörer om de underliggande orsakerna till epidemin, bl.a. bristen på jämställdhet men även kravet på respekt för mänskliga rättigheter, inklusive människors sexuella och reproduktiva hälsa och rättigheter. I linje med Sveriges policy för internationellt hiv- och aidsarbete är det också angeläget att i dialogen med såväl aktörer på hiv- och hälsoområdet som i den övergripande dialogen om den politiska, ekonomiska och sociala utvecklingen lyfta fram kravet på nationella långsiktiga åtaganden och vikten av att på ett hållbart sätt möta epidemins långsiktiga effekter.

Efter en omsvängning mot en tydligare nationell politik på hiv- och aidsområdet finns bättre förutsättningar för regeringssamverkan i form av bl.a. stöd till genomförandet av Sydafrikas nationella hiv- och aidsplan "HIV & AIDS and STI National Strategic Plan for South Africa 2007-2011, NSP". Stöd till detta arbete ger Sydafrika möjlighet att bättre leva upp till ett nationellt ägarskap och ledarskap i linje med överenskommelserna i Paris och Accra. Samverkan med och stöd till civilsamhället ska också fortsätta. Viktigt är att i dialogen med Sydafrika understryka att ett effektivt arbete mot hiv och aids kräver att det nationella ägarskapet omfattar både regering och civilsamhälle.

Ett effektivt arbete mot hiv och aids kräver att såväl nationella satsningar som bilaterala och multilaterala insatser är väl samstämda. Sverige kan i dialogen med både nationella och internationella partners stödja

Sydafrika i att sådan samstämmighet uppnås. FN:s roll i detta sammanhang är central.

2.3 Trepårtssamarbete

Sida ska i ökande grad omsätta formerna för trepartssamarbete i konkreta insatser med Sydafrika gentemot andra länder och regionala organisationer där aktörssamverkan mellan svenska och sydafrikanska aktörer kan ge ett mervärde. De positiva erfarenheterna från hittillsvarande trepartssamarbete mellan Sverige och Sydafrika och andra afrikanska länder inom polisområdet och freds- och säkerhetsfrågor ska utnyttjas för att verka för ett utvidgat trepartssamarbete.

Målet för trepartssamarbetet med Sydafrika är att medverka till stärkandet av Sydafrikas roll som biståndsgivare och aktör i regionen i relation till andra länder men också att stärka stödet till regionala institutioner.

3. Genomförare

Denna strategi är den första i sitt slag då den med utgångspunkt i Sveriges politik för global utveckling ska stimulera till samverkan mellan olika politikområden och aktörer med engagemang i Sydafrika. Ett led i detta är att Sida ska bidra till att stimulera samarbete genom aktörssamverkan. Samarbete genom aktörssamverkan kan ske tillsammans med andra myndigheter i situationer där sådan samverkan bidrar till att uppfylla målen för medverkande myndighets kärnverksamhet. Sida ska utveckla aktörssamverkan till den dominerande samarbetsformen under strategiperioden. Som facilitator och koordinator ska Sida bidra till att etablera en bred samverkan mellan aktörer i Sverige och i Sydafrika.

I denna strategi läggs tonvikt vid hur aktörssamverkan ska etableras och främjas av Sida, liksom vid hur aktörssamverkan kan etableras och främjas mellan Sida och Exportrådet, Sida och Rikspolisstyrelsen samt mellan Sida och Folke Bernadotteakademin. Sida ska, i nära samarbete med respektive samarbetsmyndighet, ansvara för att tidigt under strategiperioden utveckla och föreslå former för samarbete mellan Sida respektive Exportrådet, Folke Bernadotteakademin samt Rikspolisstyrelsen. Sida uppmantras också att etablera samarbete med myndigheter inom andra prioriterade områden, såsom exempelvis Riksrevisionen.

Sida ska också möjliggöra och utveckla formerna för samverkan med andra svenska aktörer i syfte att etablera samarbete med sydafrikanska motparter. Sida ska aktivt söka upp och bistå potentiella aktörer såsom svenskt näringsliv, myndigheter, universitet/högskolor, institutioner, enskilda organisationer etc. i syfte att bredda den svenska basen för aktörssamverkan.

Sida ska verka för att aktörssamverkan byggs upp på aktörernas egna initiativ och drivkraft. Därtill är betydande flexibilitet avseende områden för aktörssamverkan nödvändig. Sida ska aktivt underlätta och möjliggöra för aktörer som inte har tidigare biståndserfarenhet att använda aktörssamverkan.

För aktörssamverkan som instrument är god kommunikation avgörande för att etablera brett samarbete mellan aktörer. Både existerande och potentiella aktörer måste informeras om omläggningen av inriktningen av samarbetet samt få kunskap om olika möjliga finansieringsmekanismer. Sida ska ansvara för att mötesplatser skapas, att en dialog kontinuerligt kan föras mellan svenska myndigheter, organisationer och institutioner och andra aktörer både i Sydafrika och i Sverige. Sida ska därför avsätta resurser i detta syfte och under strategins inledande period utarbeta en särskild kommunikationsstrategi. Kommunikationsstrategin ska vända sig mot samtliga aktiva och potentiella aktörer såsom enskilda organisationer, näringsliv, myndigheter och akademiska institutioner.

Sida ska fortsatt utveckla former och principer för trepartssamarbete med Sydafrika gentemot andra länder och regionala organisationer.

3.1 Sida och Exportrådet

Exportrådet kan ges möjlighet att i samarbete med Sida och inom ramen för aktörssamverkan bidra till förbättring av näringslivsklimatet i Sydafrika, främja den ekonomiska utvecklingen, öka möjligheterna för Sydafrikas integrering i den globala världsekonomin och bidra till ökat handelsutbyte. I detta sammanhang är det viktigt att Exportrådet ges möjlighet att fortsatt utveckla sin kompetens på Corporate Social Responsibility området. Exportrådet kan ges en särskild roll i utvecklandet av aktörssamverkan inom ramen för investeringar och företagssamverkan. Sida ska vara behjälpligt i utvecklandet av denna roll.

Sida ska tillse att målet uppnås genom att bidra till ett samverkansforum i Exportrådets regi för bland annat ett breddat deltagande inom näringslivet som även inkluderar den svarta befolkningen i landet. Vidare ska Sida bistå Exportrådet i dess medverkan till att stärka kapaciteten på handelsområdet i Sydafrika.

Sida ska uppmärksamma Exportrådet på möjligheten att inkomma med ansökningar om finansiering av insatser i enlighet med ovan. Sida ska avsätta ett belopp om minst tio miljoner kronor per år för Exportrådets arbete för och facilitering av olika former av aktörssamverkan inom ramen för privatsektor, företagande och handel mellan Sverige och Sydafrika. Om Sida finner det möjligt kan beloppet vara högre.

Det åligger Sida att aktivt ge råd till och bistå Exportrådet så att myndighetens ansökningar om biståndsfinansiering anpassas till gällande regelverk. Det åligger Sida att ta emot Exportrådets rapportering och granska den.

3.2 Sida och Rikspolisstyrelsen

Rikspolisstyrelsen kan ges möjlighet att i samarbete med Sida och inom ramen för aktörssamverkan fortsatt fokusera på samarbete inom området fred och säkerhet samt trepartssamarbete mellan Sverige, Sydafrika och tredje land eller organisation i Afrika. Det pågående trepartssamarbetet med den rwandiska polisen kan fortsätta och utvecklas. Därtill ska Sida uppmuntra Rikspolisstyrelsen att planera för utbyten mellan Sverige och Sydafrika inom utbildning, forskning, ledarskapsutveckling och jämställdhet inom polismakterna.

Sida ska uppmärksamma Rikspolisstyrelsen på möjligheten att inkomma med ansökningar om finansiering av insatser i enlighet med ovan. Sida ska avsätta ett belopp om minst två miljoner kronor per år för Rikspolisstyrelsens arbete för olika former av aktörssamverkan inom ramen för det polisiära området mellan Sverige och Sydafrika. Om Sida finner det möjligt kan beloppet vara betydligt högre.

Det åligger Sida att aktivt ge råd till och bistå Rikspolisstyrelsen så att myndighetens ansökningar om biståndsfinansiering anpassas till gällande regelverk. Det åligger Sida att ta emot Rikspolisstyrelsens rapportering och granska den.

3.3 Sida och Folke Bernadotteakademin

Folke Bernadotteakademin kan ges möjlighet att i samarbete med Sida och inom ramen för aktörssamverkan utveckla svensk och sydafrikansk förmåga till konflikt- och krishantering med särskild inriktning på civila fredsinsatser. Detta ska åstadkommas genom utbildningsinsatser och samverkan, samt främjande av forskning och kapacitetsuppbyggnad i Sydafrika. Möjligheten till att utveckla trepartssamarbete inom säkerhetssektorreformen ska särskilt uppmärksammas.

Sida ska uppmärksamma Folke Bernadotteakademin på möjligheten att inkomma till Sida med ansökningar om finansiering av insatser i enlighet med ovan. Sida ska avsätta ett belopp om minst 1 miljon kronor per år för Folke Bernadotteakademinns arbete för olika former av aktörssamverkan inom ramen för freds- och säkerhetsområdet mellan Sverige och Sydafrika. Om Sida finner det möjligt kan beloppet vara betydligt högre.

Det åligger Sida att aktivt ge råd till och bistå Folke Bernadotteakademin så att myndighetens ansökningar om biståndsfinansiering anpassas till gällande regelverk. Det åligger Sida att ta emot Folke Bernadotteakademinns rapportering och granska den.

4. Omfattning, genomförande och uppföljning

Volymen för det selektiva samarbetet ska uppgå till ca 90 miljoner kronor per år. Det selektiva samarbetet ska domineras av aktörssamverkan.

Beträffande aktörssamverkan ska rapportering och verksamhetsplanering ske i samråd mellan Sida och övriga myndigheter. I de fall finansiering via Sida ligger till grund för andra myndigheters aktiviteter är Sida ansvarigt för årlig uppföljning och styrning gentemot de aktuella myndigheterna.

Uppföljning av det riktade biståndssamarbetet och trepartsamarbetet görs årligen. Sidas årliga rapportering och verksamhetsplanering är de huvudsakliga mekanismerna för uppföljning på detta område.

En halvtidsöversyn av det selektiva utvecklingssamarbetet ska genomföras år 2011. Rekommendationer ska då ges om den fortsatta inriktningen och omfattningen. Vid eventuella förändringar ska samråd ske mellan Regeringskansliet (UD) och Sida samt synpunkter inhämtas från övriga myndigheter. Sida ansvarar för att upprätthålla dialogen, i enlighet med den kommande kommunikationsstrategin, med övriga facilitatorer och aktörer kring aktörssamverkan. Årliga särskilda samråd mellan berörda myndigheter och Regeringskansliet (UD) ska hållas.

Principerna om biståndseffektivitet och de åtaganden som gjorts i Parisdeklarationen och handlingsplanen från Accra ska styra genomförandet av alla riktade biståndsinsatser. Principerna ska också vara vägledande i arbetet med att genomföra aktörssamverkan. Det är särskilt angeläget att säkerställa att insatser som bedrivs genom aktörssamverkan är efterfrågestyrda, med ett tydligt sydafrikanskt ägarskap. Aktörssamverkan bör också bidra till att i linje med handlingsplanen från Accra stärka det demokratiska ägarskapet för Sydafrikas utvecklingspolitik, genom att fler aktörer än den centrala regeringen deltar i utvecklingsdialog och -insatser.

Åtgärder för att förebygga uppkomsten och spridningen av korrupktion ska vara en aktivt integrerad del av samarbetet.

5. Sammanfattande resultatbedömning av tidigare utvecklingssamarbete

De totala utbetalningarna på Sidas landallokering uppgick under strategiperioden 2004-2008 till 595 miljoner kronor. Därtill kanaliserades cirka 150 miljoner genom svenska enskilda organisationer. Under perioden fasades merparten av det konventionella gåvobiståndet ut, samtidigt som nya insatser fick stöd inom ramen för det bredare samarbetet, inom hiv/aids och trepartssamverkan med Sydafrika och ett tredje land i Afrika.

Det svenska biståndet genom Sida har minskat från dryga 150 miljoner kronor 2004 till cirka 55 miljoner kronor 2008. Prioriterade samarbetsområden har varit demokratisk samhällsstyrning, hiv/aids, urban utveckling, utbildning, kultur och media samt ekonomiskt samarbete. Stödet har omfattat mer än 80 olika projekt i ett stort antal sektorer, geografiska delar av landet och delar av samhällsbygget.

Huvuddelen av det svenska utvecklingssamarbetet har varit inriktat på att i samarbete med den sydafrikanska regeringen stärka kapaciteten att leverera samhällstjänster. Detta har främst skett genom kompetensutveckling och institutionellt samarbete vilket resulterat i effektivitetshöjningar inom bland annat polisen, skattemyndigheten, regional och lokal förvaltning, urban utveckling och rättshjälp för särskilt utsatta grupper. Stöd till, och genom, det civila samhället har främjat demokratiska principer, rättighetsperspektivet och enskilda organisationers arbete med hiv/aids.

I en för Sverige och Sydafrika gemensamt initierad resultatutvärdering av det svenska biståndet konstaterades att stödet varit relevant och legat väl i linje med Sydafrikas egna utvecklingsansträngningar.² Flera av samarbetena inleddes redan under 1990-talet inom områden där Sverige hade särskild sakkunskap, t.ex. polisarbete, statistik, skatter och offentlig förvaltning. I samarbetet ingick svenska och sydafrikanska institutioner, förvaltningsgrenar och fristående experter. Andra samarbeten utvecklades ur stödet till demokratiska krafter under apartheidtiden, t.ex. inom mänskliga rättigheter, demokrati och utbildning. Även om bidragen i finansiella termer varit begränsade i förhållande till landets egna insatser bedöms Sveriges strategiska bidrag till Sydafrikas framgångsrika omvandlings- och utvecklingsarbete ha varit framgångsrikt och bidragit till varaktiga resultat. Under utfasningen av det konventionella biståndet upprätthölls god information mellan parterna och i de flesta fall avslutades samarbetet på ett tillfredsställande sätt.

---

² Transformation in Progress: Moving together?, C. Alberty, J. Brisman, P. du Plessis, Juni 2008

Det svenska stödet inom hiv och aids har hittills koncentrerats till insatser inom det civila samhället. Det svenska stödet har bidragit till att stärka det civila samhällets kapacitet och respons liksom dess bevakningsroll och kamp för drabbade människor. Sverige har också spelat en roll i att bygga upp ett nationellt nätverk mellan olika aktörer, givare inklusive FN samt den sydafrikanska regeringen.

Trepartsarbetet med Sydafrika har fått en plattform genom den avsiktsförklaring som tecknats mellan Norden och Sydafrika. Exempel på att samarbetsformer etablerats är polissamarbetet i Rwanda.

6. Överväganden om mål och inriktning av det framtida samarbetet

Det hittillsvarande samarbete med Sydafrika har fungerat väl. Förutsättningarna för aktörssamverkan mellan länderna är goda och ges ökad prioritet under perioden. Tonvikten läggs på gemensamt prioriterade områden, liksom på områden där förutsättningarna bedöms vara särskilt gynnsamma. Betydande flexibilitet bör eftersträvas. Aktörernas vilja och kapacitet är särskilt viktiga faktorer. Svenska aktörer har identifierats inom bl.a. departement, myndigheter, organisationer, universitet, privata institutioner och företag. Svenska aktörers intresse för samarbete med och i Sydafrika är påtagligt. Sidas och övriga myndigheters kapacitet och förmåga att effektivt informera, underlätta och föra samman aktörer i Sverige och i Sydafrika blir avgörande i genomförandet av strategin.

Svenskt stöd för insatser inom området hiv och aids ges fortsatt hög prioritet under strategiperioden. Förutsättningar för samverkan med den sydafrikanska regeringen torde ha förbättrats, vilket också ger möjlighet till ett bredare samarbete där Sveriges engagemang i högre grad kan inriktas på dialog och systemfrågor. I ett längre perspektiv bör även insatser för hiv och aids vara lämpliga för nya samarbetsformer, t.ex. aktörssamverkan. Den fokus som inom aktörssamverkan läggs på bl.a. jämställdhet och kvinnors situation och mänskliga rättigheter gör att insatser mot hiv och aids faller väl in.

Fattigdom, arbetslöshet, klyftor och utanförskap är allvarliga hinder för landets fortsatta stabilitet liksom för landet ekonomiska och sociala utveckling. Den globala ekonomiska krisen riskerar att få långtgående effekter såväl i Sydafrika som i regionen. Sveriges insatser ska bidra till landets ekonomiska utveckling och särskilt betona åsidosatta grupper.

Sydafrika och regionen står inför stora utmaningar inom miljö-, klimat- och energiområdena. Landet har en unik biodiversitet att skydda samtidigt som kraven på energiutvinning ökar, parallellt med att klimatförändringarna får allt större negativa konsekvenser. Det bör

därför undersökas huruvida det finns förutsättningar att försöka bredda samarbetet med Sydafrika inom miljöområdet.

Sydafrika och Sverige fäster stor vikt vid processer som syftar till att skapa förutsättningar för fred och säkerhet, demokrati och ökad respekt för mänskliga rättigheter i Afrika. Trepårtssamarbete med Sydafrika ska vidareutvecklas och även kunna inkludera samarbeten inom t.ex. regional handel och integration.

REGERINGSKANSLIET

Utrikesdepartementet

103 39 Stockholm

Tel: 08-405 1000, Fax: 08-723 11 76, webb: www.ud.se

Omslag: UD-PIK-INFO, tryck: XGS Grafisk service, 2009

Artikelnummer: UD 09.113